

แนะนำบุคคล

นายประเสริฐ มะหะหมัด จุฬาราชมนตรี

“รูสมิแล”



ผู้ได้รับพระราชทานปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต
กิตติมศักดิ์ ปีการศึกษา ๒๕๒๘ อีกท่านหนึ่ง
ที่วารสารรูสมิแล ขอแนะนำให้รู้จัก คือ
ฮัจยีประเสริฐ มะหะหมัด หรือ อาจารย์
มุฮัมหมัด มะหะหมัด จุฬาราชมนตรี
คนที่ ๔ หรือคนปัจจุบัน ซึ่งได้รับพระ
ราชทาน ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต กิตติมศักดิ์
สาขาศิลปศาสตร์ ประเภททั่วไป

๗ สำนักจุฬาราชมนตรี ซอยพร้อม
พรรค สุขุมวิท ๕๔ เขตพระโขนง กรุงเทพฯ
ตอนบ่ายวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๒๘ รูสมิ
แล ได้รับเกียรติจากท่านจุฬาราชมนตรี
โดยท่านให้สัมภาษณ์อย่างเป็นทางการดัง
ต่อไปนี้

๔๐ รูสมิแล

ประวัติวัยเยาว์

ผมเกิดวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๔๗๐
ที่ตำบลสะพานสูง อำเภอบางกะปิ กรุง
เทพฯ ญาติพี่น้องทางคุณพ่อและคุณแม่
ส่วนใหญ่อยู่ที่ปัตตานี กลันตัน และปีนัง
แต่ไม่สามารถสืบกันได้เลย เพราะอยู่ไกล
กัน ผมเริ่มเรียนชั้นประถมที่โรงเรียนบุญ
เชาะห์สงฆ์มัธยม โรงเรียนนี้สอน
วิชาสามัญโดยตรง เวลาว่างผมเรียนวิชา
ภาษาอาหรับกับคุณพ่อ ก่อนเข้าเรียนผม
อ่านพระคัมภีร์อัลกุรอานได้แล้วครับ

คุณพ่อผมเป็นอาจารย์ใหญ่ และผู้จัด
การโรงเรียนสอนศาสนาชื่อโรงเรียนอะห์

มะดียะห์ ชื่อนี้เป็นภาษาอาหรับหมายถึง
มาจากตระกูลอาหมัด เพราะคุณปู่ผมชื่อ
อาหมัด ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนมิฟ
ตาศ็อลอูดมิดดินียะห์แปลว่ากุญแจแห่งคลัง
วิชาศาสนา

ผมเรียนวิชาสามัญ ระดับมัธยมที่โรง
เรียนใกล้บ้าน คือโรงเรียนของครูทองคำ
และได้ใบรับรองว่าจบชั้น ม.๖ ส่วนวิชา
ศาสนา ภาษาอาหรับ และภาษามลายูได้
เรียนกับคุณพ่อตลอดมาจนจบชั้นชานะวี
(มัธยมศึกษา) ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญบรรยาย
ธรรมตั้งแต่อายุ ๑๔ ปีและได้รับการแต่งตั้ง
จากจังหวัดให้ดำรงตำแหน่งเป็นคอบเคบ

โดยอบรมศาสนาธรรม แก่ผู้มาประกอบ
ศาสนากิจประจำสัปดาห์

เรียนต่อที่ปัตตานี

เมื่อผมอายุได้ ๒๑ ปีเดินทางไปศึกษา
วิชาการศาสนาที่จังหวัดปัตตานี เข้าเรียน
ต่อที่ ปอเนาะหีบือรามิง อำเภอยะหริ่ง
แต่อยู่ได้ไม่ถึงปีเพราะเนื้อหาวิชาส่วนใหญ่
ได้เรียนจากคุณพ่อมาแล้วทั้งนั้น ปัตตานี
ในช่วงที่ผมไปอยู่นั้น ประมาณปี ๒๔๙๑
หยุดถึง การทำมาหากิน ไม่มีปัญหาครับ
ทรัพยากรธรรมชาติ สมบูรณ์เหลือเกิน
ปลาน้ำเค็มไม่ต้องหยุดถึง เพราะอยู่ชาย
ทะเล แต่ปลาน้ำจืดนี่สิครับข้างมากมาย
จริงๆ แถมราคาถูกมาก ผมเองชอบปลา
น้ำจืดอยู่แล้วเลยอยู่ได้อย่างสบาย

รัฐบาลสมัยนั้นนำโดยจอมพล ป. พิบูล
สงคราม ท่านมีนโยบายแบบตามผู้นำชาติ
พันธ์ุ หรือมาลามาไทย ผมเองอยู่ปัตตา
นีตอนนั้นเมื่อทุ่งไสร้ง เวลาจะเดินผ่าน
ถนนใหญ่ก็ต้องดูตำรวจเสียก่อน เพราะ
ตำรวจจะจับคนที่ไม่ปฏิบัติตามนโยบายรัฐ
บาล

สนใจดาราศาสตร์

เมื่อผมเดินทางกลับจากปัตตานีแล้วก็
ศึกษาวิชาดาราศาสตร์กับท่านอาจารย์อิส
มาแอลอาชานีย์ ณ มัสยิดมหานาค
กรุงเทพฯ ทำไมจึงเรียนรู้เรื่องนี้หรือครับ?
เพราะตำราภาษาอาหรับและตำราศาสนา
บางส่วน จะอ้างอิงวิชาดาราศาสตร์เสมอ
เวลาละวันขึ้นที่เมืองไทย เราจะละหมาด
เวลาเท่านั้นเท่านี้ และจะหันไปทิศทาง
ไหนเพื่อไปสู่หิญาซะฮ์ อย่างอยู่กรุงเทพฯ
นี้จะเอียงทำไร? เมื่อไปอยู่เชียงใหม่
จะเอียงทำไร? แม้แต่เวลาเกิดสุริย-
จันทรคราส หรือเวลาคิดทำปฏิทินก็ต้อง
อาศัยวิชาดาราศาสตร์ทางศาสนาก็ใช้เช่น
เวลาดูดวงจันทร์ ตอนถือศีลอดหรือเวลา

ประกอบศาสนากิจประจำวันอย่างน้อยที่สุด
ก็เป็นความรู้ประดับตัว และสามารถนำไป
สอนนักเรียนอีกด้วย

หลังจากนั้น ผมไปศึกษาวิชาการ
ศาสนาทุกสาขาวิชา รวมทั้งดาราศาสตร์ที่
นครมะกะห์ ณ มัสยิดฮารอม ประเทศ
ซาอุดีอาระเบีย

เริ่มต้นทำงาน

ความหวังของผมตั้งใจให้ผมเรียนอย่าง
เดียว เมื่อผมกลับจากอาหรับและแต่งงาน
กับคุณไคหนับ พุ่มดอกไม้ บุตรีของฮัจยี
หมัด ตอนนั้น ผมก็หนักใจพอสมควร
เพราะคิดว่าเราจะทำมาหากินอะไรดีเราก็
เป็นคนโศก คุณพ่อก็อดสำหรับส่งไปเรียนและ
เป็นความหวังของท่าน ในที่สุดผมมีความ
เห็นว่าควรดำเนินชีวิตตามคุณพ่อคือสอน
หนังสือตามแบบฉบับของท่าน ดังนั้นพอ
แต่งงานได้ ๒ ปี ผมก็ลงมือสอนหนังสือ

ผมเป็นผู้เริ่มก่อตั้งโรงเรียนสอนศาสนา
มิฟตาฮ์อัลอุลุมดีนียะฮ์และเป็นผู้ริเริ่มก่อ
สร้าง มัสยิดดารัลมิวะฮ์นีน บ้านดอน
แขวงคลองตัน ผมสอนหนังสือโดยไม่เก็บ
ค่าเทอม คือสอนกันจริงๆ ผมพยายาม
สร้างชื่อเสียง จนกระทั่งจากนักเรียนมี
เพียงไม่กี่คนก็เพิ่มจำนวนมากขึ้น และมี
เด็กจากจังหวัดต่างๆ ให้ความสนใจแม้แต่
ที่ดินที่ตั้งโรงเรียนนี้เดิมเป็นของบุคคลเมื่อ
เขามีศรัทธาเขาก็ซื้อที่ดินให้เป็นของมัสยิด
โดยไม่ให้เป็นของเรา แต่ให้เป็นของนิติ
บุคคล พร้อมกับปลูกสร้างอาคารเรียน ๓
ชั้น ๔ ห้องเรียน หมุดไปล้านกว่าบาทซึ่ง
เป็นเงินที่ประชาชนบริจาค ผมมีความเห็น
ว่าเงินทุกบาททุกสตางค์ผมก็ออกเท่าคนอื่น
เขา หรือใครมีมากก็ออกมาก ใครมีน้อยก็
ออกน้อย แต่เมื่อมันเป็นก้อนขึ้นมาแล้วจะ
ไปถือสิทธิ์เพียงคนเดียวไม่ได้เรื่องนี้ผมถือ
มาก

แม้จะมีความบริสุทธิ์ใจก็ตาม ต่อมา

ได้งบประมาณจากรัฐ สร้างอาคารหอพัก
นักศึกษาเป็นอาคารคอนกรีต ๔ ชั้น ๔๕
ห้องนอน ชั้น ๔ เป็นที่ปฏิบัติศาสนากิจ

นับตั้งแต่เริ่มสอน จนถึงปัจจุบันมีนัก
ศึกษาสอบชิงทุนได้ไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศ
เช่น ซาอุดีอาระเบีย อียิปต์ ตุรกี เอเชีย
อัลจีเรีย สำเร็จกลับมาและกำลังอยู่อีกมาก
ตอนนี้มีนักเรียนทั้งภาคเข้าภาคบ่ายจำนวน
๑,๐๐๐กว่าคน มีอาจารย์ทั้งหมด ๓๗ คน
เราสอนศาสนาอย่างเดียวไม่เอาวิชาสามัญ
เข้ามาปน ต้องการอนุรักษ์ไว้ที่นี้แห่งเดียว
เพราะโรงเรียนสอนศาสนาอย่างเดียวที่อื่น
ไม่มีอีกแล้ว

ตำแหน่งจุฬาราชมนตรีคนที่ ๔

เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๒๕
พ.ศ. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
ได้เชิญประชุม ประธานกรรมการอิสลาม
ประจำจังหวัดทั่วประเทศมาปรึกษาหารือกัน
เพื่อจะเลือกจุฬาราชมนตรีแทนนายควาน
สุวรรณศาสน์ซึ่งถึงแก่อนิจกรรม ปรากฏ
ว่าผมได้รับตำแหน่งเป็นจุฬาราชมนตรีด้วย
คะแนนเอกฉันท์

สำหรับภาคใต้ซึ่งมีพี่น้องไทยที่นับถือ
ศาสนาอิสลามอยู่เป็นจำนวนมากผมได้ไป
เยี่ยมบิดะ ๓-๔ ครั้งแต่ช่วงก่อนที่ผมเป็น
จุฬาราชมนตรีก็ไม่เคยลงไป นอกจากไป
เรียนหนังสือเท่านั้น เพราะส่วนใหญ่ผม
สอนหนังสือ ไม่ได้ไปไหน นอกจากจำ
เป็นจริงๆ และไม่ค่อยสังคมนกับเขาเท่าไร
หรือครับ

ค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทาง และค่าที่พักระ
หว่างลงมาเยี่ยมพี่น้องภาคใต้นั้น ทาง
มหาดไทยเป็นผู้ออกให้ ก็ไม่สู้มากนัก
สมัยจุฬาราชมนตรีก่อนเขาตั้งไว้เยอะแยะ แต่
ไม่ค่อยใช้เงินจำนวนนี้ภายหลังเลยถูกตัด
ออกไป ตอนผมเป็นจุฬาราชมนตรีเหลือเพียง
ปีละหมื่นเดียวเท่านั้น ตอนนั้นจับขึ้นไป
๓ หมื่นแล้วครับ

มองภาคใต้

ที่ลงไปทางภาคใต้ ส่วนมากก็ไปสร้างความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกันระหว่างไทยมุสลิมกับรัฐบาล คือไทยมุสลิมภาคใต้ถ้าพูดกันตรงๆนะครับ สิ่งใดที่ทางการให้แต่ผิดศาสนา เขาไม่กล้าพูดได้แต่เก็บไว้ในใจ อย่างนายเด่น โต๊ะมีนา ส.ส. จังหวัดปัตตานี เขาพูดในที่ประชุมว่าสิ่งที่เขาเก็บไว้ในใจมันลับแล้ว ไม่รู้จะระบายออกกับใครเวลานี้ได้จุฬากลับพูดกล้าทำก็รู้สึกสบายใจ ผมก็ไม่รู้ว่าที่เขากลับใจในใจนั้นคืออะไร แต่ปัญหาที่ สอ.บต. (ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้) นำมาส่งผมเป็นร้อยนะครับ

ผมคิดว่าปัญหาระหว่างมุสลิมด้วยกันเป็นเรื่องปลีกย่อยเราควรระงับไว้ แต่ควรมองปัญหาของเราที่ทางการดีกว่า ผมก็เลยตอบไป ๒๓ ข้อ ก็ปรากฏว่าช่วยคลี่คลายปัญหาลงก็รู้สึกเบาใจที่กล้าพูด และกล้าทำ

ปัญหาต่างๆ เช่น ผู้ชายบรรลุมานภาพแล้วมุ่งกางเกงขาสั้นเหนือหัวเข้าได้ไหม? ผมว่าทางศาสนาห้ามแน่นอนเมื่อห้ามทางโรงเรียนจะให้เล่นกีฬาได้ก็ต้องมุ่งกางเกงขายาว แต่บางโรงเรียนไม่ยอมทำตาม สอ.บต. เลยมีหนังสือมาถึงผมว่าจะทำอย่างไรดี ผมก็ตอบยืนยันไปตามเดิม และยังปัญหาที่ผู้หญิงอีกเช่นไม่ยอมรับเปิดผ้าคลุมหน้าถ่ายรูปเพื่อทำบัตรประชาชน เพราะกลัวผิดศาสนา เรื่องนี้เราต้องยอมรับความจริงคือต้องเปิดผ้าคลุมเพื่อให้เห็นหน้าชัดเจน ป้องกันการหลอกลวงและอื่นๆอีกมาก เวลาถ่ายรูปก็ให้พนักงานผู้หญิงเป็นตากล้องเพราะทุกอำเภอมีผู้หญิงเป็นพนักงานอยู่แล้ว

อีกอย่างหนึ่ง ทางใต้พยายามได้เรื่องคุมกำเนิด การทำหมัน ผมบอกว่าเรื่องนี้ทั้งๆที่ศาสนาห้ามว่า จะทำให้คนหมดเผ่า

๔๒ รุสมแล

พันธุ์ แต่ที่กรุงเทพฯเขาก็รู้ว่าศาสนาห้ามเขาก็แอบทำ ไม่บอกใครเสียอย่างใครจะรู้ ถึงจะรู้ก็รู้กันสองคนไซ้ใหม่ครับ? อย่าไปกลัวว่า มุสลิมไม่ยอมในเรื่องนี้ เพราะทุกคนย่อมต้องการความสุขกันทั้งนั้นมีลูกน้อยก็สบาย เพราะไม่มีภาระมาก

ปัญหาอื่นๆ เช่น การร้องเพลงสรรเสริญบารมี การพูดราชาศัพท์ การเคารพธงชาติ ถือว่าจะหมดสภาพเป็นอิสลามหรือไม่? ข้อนี้ถ้าเรามาดูข้อเท็จจริงแล้วอิสลามก็ไม่ผิด การร้องเพลงสรรเสริญบารมี การพูดราชาศัพท์ ถ้าใช้ถูกต้องก็ไม่มีอะไร การเคารพธงชาติก็เช่นกันเราไม่ใช่เคารพแบบพระเจ้า เราเคารพสัญลักษณ์แทนชาติเท่านั้น เมื่ออธิบายให้เขาเข้าใจเขาก็ยอมรับ

สิ่งใดที่ผมตอบเป็นลายลักษณ์อักษรไปแล้ว ขอให้ทางการนำไปปฏิบัติ และขอฝากพี่น้องมุสลิมภาคใต้ว่าถ้าทางการยังไม่ปฏิบัติก็อย่าใช้อารมณ์กัน ควรพูดกันด้วยเหตุผล

หน่วยราชการบางหน่วยครับ ยังไม่ได้ยอมคำชี้แจงของผม ให้ทราบเป็นลายลักษณ์อักษร ผมก็หนักใจพอสมควรคือเมื่อคิดต่อไปแล้วไม่ทันหมดเรื่องเก่าก็มีเรื่องใหม่เข้ามาอีก อย่างจังหวัดสตูลที่เกิดเรื่องขณะนี้ ความจริงผมได้รับหนังสือจาก สปช. (สำนักงานประมงศึกษา) ฉบับล่าสุด ที่เขาเวียนหนังสือไปถึงจังหวัดฉบับหนึ่ง แต่ยังไม่ถึงผม ที่มาถึงผมเป็นฉบับลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๗ โดยพูดชัดเจนว่าจะนำพุทธรูปไปประดิษฐาน ที่โรงเรียนยกเว้นโรงเรียนที่มีศาสนาอื่นมากกว่าครึ่ง สอ.บต. บอกมาว่าที่ควนโดนจังหวัดสตูลนั้นเอาเข้าแล้ว ควรให้คงอยู่อย่างนั้น ถ้าเอาพุทธรูปออก ชาวพุทธจะมีปฏิกิริยาทันที ผมก็ถามว่านอกจากที่นี้แล้วยังมีที่อื่นอีกไหม? เขายืนยันว่าไม่มีอีกแล้ว ถ้า

เขายืนยันเช่นนี้เราก็รักษามาไว้ถึงแม้ว่าจะเสียไปโรงเรียนหนึ่ง ถึงเราไม่พอใจก็ต้องอดทน เลยกดลงกันได้ครับผมก็สบายใจ

แสวงจุดร่วม สงวนจุดต่าง

ผมคิดว่าคนในชาติถึงแม้นับถือศาสนาใดๆก็มีความรักชาติเท่ากันมุสลิมก็ถือประเทศไทยของเรา เราจะไปไหนไม่ได้อีกแล้ว ถึงไปมาเลยก็โดนไล่กลับแน่ ผมคิดว่าแม้แต่ในหลวง อย่างผมหรือมุสลิมทุกคนเอาชีวิตเข้าแลกได้ จะทำเครื่องสักการะถวายนั้น ผมคิดว่าควรมีกิจกรรมที่ทุกศาสนาทำร่วมกันได้

ผมเองจำเป็นต้องสู้เพื่อแก้ปัญหาของชาวไทยมุสลิม คนจะดูว่า ผมเป็นผู้สร้างปัญหา สอ.บต. เป็นผู้ให้ผมตอบ ตอบแล้วก็ไม่ตรงใจเขา ก็หาว่าผมเป็นผู้สร้างปัญหา วันนั้นผมพูดกับรองอธิบดีกรมศาสนาว่า สอ.บต. ทำไม่ถูก ควรจะมาเจรจากันภายในก่อน คือสิ่งใดควรถามสิ่งใดไม่ควรถาม แล้วทางหน่วยราชการก็มองจุฬาราชมนตรีไปในทางลบ ผมคิดว่าเราก็เป็นคนไทยด้วยกัน ต่างกันที่การนับถือศาสนาเท่านั้น เราควรแสวงจุดร่วม และ สงวนจุดต่าง คือจุดใดร่วมเราก็ร่วมมือกัน จุดใดต่างเราก็ต่างกันไป ไซ้ใหม่ครับ?

การศึกษาและเศรษฐกิจ

การศึกษาของนักเรียนจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผมมีความเห็นว่าการวางพื้นฐานชั้นประถมศึกษายังต่ำเกินไป ชั้นมัธยมศึกษายิ่งอ่อนลง เพราะชั้นประถมไม่แข็งพอ พูดถึงชาวมุสลิมแล้วเขาต้องการศึกษาต่อเช่นกัน แต่ชั้นประถมไม่ดีพอก็เลยเลิกเรียน ผมคิดว่าถ้าทางการวางชั้นประถมศึกษาให้ได้มาตรฐาน เด็กจะมีความพยายามอย่างได้ผลและจะสู้กับเด็กกรุงเทพฯหรือเด็กส่วนกลางได้แน่นอน การจะช่วยให้ชั้นประถมให้ได้มาตรฐาน

ฐานไฉนนั้น ผมคิดว่าอยู่ที่หลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน บางโรงเรียนไม่มีก็คน ทั้งที่ความจริงประเทศไทยครูล้มแล้วครับ

ผมภูมิใจมากที่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ช่วยเหลือการศึกษาในภาคใต้ และยังเปิดหลักสูตรอิสลามศึกษาด้วย ถ้ามีอย่างนี้ชาวบ้านก็ฮือเข้ามาเลย ถึงไปเรียนต่างประเทศก็อย่างนี้แหละคือเรียนศาสนาบ้าง เรียนวิชาสามัญ เพื่อออกไปประกอบอาชีพ ยิ่งเปิดสอนภาษาอาหรับด้วย ผมเห็นว่าไปได้ไกลมาก โลกจะสรรเสริญว่าไทยใจกว้างทีเดียวครับ

ส่วนเรื่องเศรษฐกิจเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ชาวบ้านก็พอใจแล้วครับ ที่มีการรณรงค์ทำสวนยาง สวนปาล์ม หรือทำแร่อะไรเหล่านี้ ชาวบ้านบอกว่าไม่พอใจนัก เพราะคนหนึ่งมี ๒๐-๓๐ ไร่ก็พอกินไปวันๆ หากไปทำงานใหญ่แบบนั้นแล้ว อะไรจะเกิดขึ้นภายหลัง เขาก็ยังไม่มั่นใจพอรวมความแล้วเขาพอใจในสิ่งที่เขาได้อยู่แต่ขอให้มีอิสระในการนับถือศาสนาเท่านั้น

งานของสำนักจุฬาราชมนตรี

สำนักจุฬาราชมนตรีขณะนี้ มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานจำนวน ๗ คนโดยทำงานเกี่ยวกับงานแปลเอกสาร ทำการสอบหรือรับรองให้แก่ผู้เป็นมุสลิมไปทำงานหรือศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศ ถ้าไม่มีใบรับรองดังกล่าว จะไม่ได้รับใบวีซ่าออกนอกประเทศ

สำนักงานจุฬาราชมนตรีได้รับงบประมาณจากรัฐบาลเป็นค่าก่อสร้างด้วยจำนวนเงิน ๖ ล้านบาท ขณะนี้ได้สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว

สมาชิกครอบครัว

ปัจจุบันผมพักอยู่ที่บ้านเลขที่ ๓๔๔/๔ ถนนสุขุมวิท ๕๕ ซอยทองหล่อ ตำบลคลองตัน อำเภอพระโขนง ผมมีลูก ๑ คน ชาย ๓ หญิง ๕ เรียงตามลำดับดังนี้ครับ



๑. นายประสิทธิ์ มะหะหมัด สำเร็จปริญญาตรีนิติศาสตร์บัณฑิต

๒. นางสาวพารินดา มะหะหมัด สำเร็จปริญญาตรีเกียรตินิยมบริหารธุรกิจ

๓. นางสาวนิตยา มะหะหมัด กำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยหอการค้า ชั้นปีที่ ๓

๔. นางสาวนัยนา มะหะหมัด กำลังศึกษาอยู่ที่ รร. เจริญอุดม พัฒนาการ ชั้น ม.๔

๕. ดช. อนิรุทธิ์ มะหะหมัด กำลังศึกษาอยู่ที่ รร. ปทุมคงคา ชั้น ม.๓

๖. ดญ. สุดาพร มะหะหมัด กำลังศึกษาอยู่ที่ รร. ไรจน์เสรีอนุสรณ์ ชั้น ป.๕

๗. ดช. อภินันท์ มะหะหมัด กำลังศึกษาอยู่ที่ รร. สมถวิล ชั้น ป.๓

รูสมิแลขอขอบคุณท่านจุฬาราชมนตรี ที่ให้การต้อนรับเป็นอย่างดี และให้ความกรุณาในการสัมภาษณ์เป็นเวลาชั่วโมงเศษ

รูสมิแลขอปิดรายการด้วยการเสนอผลงานด้านสังคมมุสลิมจากเอกสารที่ จสท. สงวนพลละมีและอาจารย์สุจิต วัฒนาริได้จัดทำไว้ โดยคัดมาเพียงบางตอนดังนี้

ผลงานด้านสังคมมุสลิม

- เป็นผู้ริเริ่มก่อสร้างมัสยิดดารุลมวะซีนิน บ้านดอน (อาคารปัจจุบัน) โดยได้รับความไว้วางใจจากคณะกรรมการมัสยิด ให้มีหน้าที่เป็นทรัสต์ควบคุมการเงินในการก่อสร้างจนแล้วเสร็จ ใช้งบประมาณหนึ่งล้านสามแสนบาทเศษ

- เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนสอนศาสนา มีฟตาฮุลอุลุมุดดีนียะห์ (ดูรายละเอียดจากบทสัมภาษณ์ข้างต้น)

- เป็นผู้อบรมศาสนาธรรม นักศึกษาผู้ใหญ่และตอบปัญหาศาสนาทุกวันเสาร์ ณ ห้องประชุมโรงเรียนมีฟตาฮุลอุลุมุดดีนียะห์ บ้านดอน

- เคยเป็นกรรมการอิสลามประจำกรุงเทพมหานคร โดยตำแหน่งเป็นทรัสต์

- เคยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักจุฬาราชมนตรี

- ได้รับการแต่งตั้งจากประเทศลิเบีย ให้เป็นผู้เผยแพร่ศาสนาอิสลามประจำประจำประเทศไทยโดยท่านจุฬาราชมนตรีถ้วนสุวรรณศาสน์ เป็นผู้เสนอชื่อเข้าสอบคัดเลือกต่ออธิบดีกรมการศาสนาประเทศลิเบีย

- เคยเป็นกรรมการอะห์ลุลฟิตวา (ผู้ตอบปัญหาอิสลาม) ของสมาคมคุรุสัมพันธ์

- เคยเข้าร่วมประชุมศาสนาสัมพันธ์ ๗ ประเทศลิเบีย โดยความเห็นชอบของจุฬาราชมนตรี ท่าน สุวรรณศาสน์ให้ไปเป็นผู้ประสานความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศไทยกับประเทศลิเบีย และท่านจุฬาราชมนตรีได้มอบหนังสือความเป็นอยู่ของมุสลิมในประเทศไทย จากกระทรวงการต่างประเทศไปมอบแก่ท่านประธานาธิบดีกัดดาฟี และฯ พณฯ รัฐมนตรีแห่งประเทศลิเบีย